

Francesc Macià i Ventura Gassol, que són acollits a Brussel·les gràcies a Emile Vandervelde, president de la Internacional Obrera i Socialista, realitzen durant el 1928 un **viatge de propaganda invitats per les comunitats catalanes d'Amèrica**. Visiten Montevideo, Buenos Aires, La Plata, Mendoza, Rosario, Córdoba, Valparaíso, L'Havana, Santiago de Cuba, Guantánamo i Nova York, superant els entrebancs que contínuament produeix la diplomàcia espanyola.

A Amèrica escampen la bona nova de la independència i recapten diners per la causa. Però la fita més important és l'aprovació, el 2 d'octubre de 1928, del **«Projecte de Constitució Provisional de la República Catalana»**, al Casal Català de l'Havana, per l'Assamblea del Partit Separatista Revolucionari de Catalunya. El text esdevé el primer projecte modern de carta magna d'un Estat català.

A l'Estat espanyol, la Dictadura es va desprestigiant dia rere dia arrossegant amb ella a la monarquia. Alfons XIII deixa caure Primo de Rivera i intenta una tímida obertura política nomenant nou cap del govern al general Dámaso Berenguer. Estat Català comença a actuar de nou a l'interior, —amb el nom d'Amics de Macià— i signa l'agost de 1930, a través de Jaume Aiguader, el transcendental **Pacte de Sant Sebastià**, una conjunció de les forces republicanes de tot l'Estat per propiciar la caiguda de la monarquia i l'accés de les nacionalitats a l'autonomia política.

El setembre de 1930 Macià, que no ha estat inclòs en els indults atorgats durant aquest any, es presenta a Barcelona en un cop d'efecte. El governador civil prefereix retornar-lo a la frontera abans que detenir-lo. Convertit en símbol de la campanya per l'amnistia la seva figura adquireix una enorme popularitat, permetent la seva **tornada definitiva el febrer de 1931 en olor de multituds**.

Santiago de Cuba, setembre 1928
Francesc Macià i Ventura Gassol, rebuts al Centre Català.

21 gener 1928
El setmanari *Nació Catalana*, de Buenos Aires, dirigint pel dirigent de la Unió Socialista de Catalunya a Enric Joan Comenro, saluda la presència de Macià i Gassol a Montevideo i la seva propera arribada a l'Argentina.

Valparaíso, juliol 1928
Francesc Macià a bord d'un vaixell al port xilè de Valparaíso, camí de l'Havana.

Barcelona, 25 setembre 1930
Francesc Macià es expulsa de Catalunya per haver tornat sense haver estat amnistià.

Barcelona, octubre-novembre 1930
Pati de la presó Model amb dirigents polítics empresonats per haver constituït un Comitè Pro-presons. En destaquen Lluís Companys i Joan Lluís i Vallès que mesos més tard seran els principals impulsores i líders d'Esquerra junt amb Francesc Macià.

Lleida, 8 març 1931
Retorn definitiu i triomfal de Francesc Macià a Catalunya.

1859-1933

FRANCESC MACIÀ
UNA CATALUNYA LLIURE,
JUSTA, PRÒSPERA I GLORIOSA